

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії УНУ

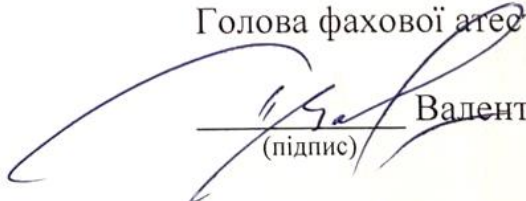
Олена ЯРОШИНСЬКА

28. 05. 2026 р.

ПРОГРАМА

фахового іспиту з мовознавства для здобуття ступеня магістра на основі
НРК6, НРК7 (у тому числі іноземних громадян та осіб без громадянства)

Голова фахової атестаційної комісії

Валентина РОЗГОН
(підпис)

Умань – 2026

Укладачі : к. філол. н., доцент Валентина РОЗГОН; к. філол. н., доцент Інесса АНІКІНА; к. філол. н., доцент Інна КОЛОМІЄЦЬ; к. філол. н., доцент Олександр ЧЕРЕВЧЕНКО (гарант освітньої програми)

Схвалено науково-методичною комісією факультету історичної та філологічної освіти (протокол №2 від 18 травня 2026 року).

Схвалено вченою радою факультету історичної та філологічної освіти (протокол №2 від 18 травня 2026 року).

ВСТУП

Відповідно до Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2026 році та Правил прийому на навчання до Уманського національного університету у 2026 році спеціальними умовами участі у конкурсному відборі під час вступу для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти на основі НРК6 або НРК7 є зарахування за результатами фахового іспиту замість ЄФВВ.

Програму предметного тесту з мовознавства укладено відповідно до Програми предметного тесту з мовознавства єдиного фахового вступного випробування для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра на основі НРК 6, НРК 7, затвердженої Наказом Міністерства освіти і науки України 19.05.2025 № 739.

Зміст Програми предметного тесту з мовознавства спрямовано на перевірку рівня знань й умінь з таких розділів мовознавства :

1. Мовознавство як наука.
2. Мова, мовлення, суспільство.
3. Системно-структурна організація мови.
4. Стилїстика.

Програмою предметного тесту з мовознавства визначено когнітивні рівні, зокрема :

Рівень А. Необхідний когнітивний рівень «Знання».

Рівень В. Необхідний кваліфікаційний рівень «Знання», «Розуміння».

Рівень С. Необхідний кваліфікаційний рівень «Знання», «Розуміння», «Застосування».

Рівень Д. Необхідний кваліфікаційний рівень «Знання», «Розуміння», «Застосування» та «Аналіз»/«Синтез»/«Оцінка».

Мета програми предметного тесту з мовознавства полягає у розкритті через спеціалізовані завдання, що характеризуються комплексним підходом, рівня теоретичних знань різних розділів мовознавства і практичних вмінь аналізувати й визначати класифікаційні ознаки певних мовних одиниць.

Завдання програми фахового іспиту – визначити у вступника рівень володіння фаховими компетенціями у сфері мовознавства, встановити здатність аналізувати й визначати класифікаційні й диференційні ознаки одиниць різних рівнів мови, виокремлювати їхні функційні властивості.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

НАЗВА РОЗДІЛУ / ТЕМИ ТА ЇЇ ЗМІСТ

1. МОВОЗНАВСТВО ЯК НАУКА

1.1. Мовознавство як наука про мову. Предмет і завдання, основні проблеми мовознавчої науки (природа і сутність мови, мова і мислення, мова і мовлення, походження мови, мова і суспільство, система і структура мови).

1.2. Система мовознавчих дисциплін : мовознавство загальне і часткове, теоретичне і прикладне.

1.3. Методологічна основа мовознавства. Індуктивний і дедуктивний підходи до вивчення мовних явищ. Вихідні прийоми наукового аналізу мовного матеріалу (методи проведення лінгвістичних досліджень) :

- описовий метод;
- порівняльно-історичний метод;
- метод лінгвістичної географії;
- зіставний метод;
- структурний метод.

1.4. Синхронія і діяхронія як аспекти мовознавчого аналізу.

1.5. Зв'язок мовознавства з літературознавством, історією, археологією, філософією, логікою, соціологією, психологією, етнологією, культурологією, інформаційними технологіями, математикою, семіотикою, фізіологією, медициною, фізикою, географією.

2. МОВА, МОВЛЕННЯ, СУСПІЛЬСТВО

2.1. Загальні поняття про мову. Мова як явище біологічне, психічне, суспільне.

2.2. Системний характер мови

2.2.1. Структура мови. Ієрархійність (поліструктурність) рівнів мови. Теорія ієрархії рівнів.

2.2.2. Рівні мови : основні (фонологійний, морфологічний, лексико-семантичний і синтаксичний); проміжні рівні (морфонологійний, словотвірний, фразеологічний). Взаємозалежність рівнів мови. Динамічність.

2.2.3. Співвідношення системних і несистемних явищ у мові. Види співвідношень : парадигмальні, синтагмальні й ієрархійні відношення між мовними одиницями.

2.3. Система і норма

- 2.3.1. Властивості мовних одиниць : системоутворювальні і системонабуті.
- 2.3.2. Мовна система : фонологія, морфологія, лексикологія, синтаксис.
- 2.3.3. Мовна норма. Орфоепічні, орфографічні, граматичні, лексичні, стилістичні норми. Відмінності між мовною системою і мовною нормою.
- 2.4. Функції мови
- 2.4.1. Основні функції мови: комунікативна, мислетвірна, когнітивна (гносеологічна).
- 2.4.2. Похідні (уточнювальні, часткові) функції мови. Фатична, репрезентативна, емотивна, експресивна, волюнтативна, прагматична, естетична, референтна.
- 2.5. Знакова природа мови
- 2.5.1. Визначення мовного знака.
- 2.5.2. Своєрідність мови як знакової системи: характеристика мовного знака: довільність, лінійність, змінність.
- 2.5.3. Знаковість і одиниці мови. Основні характеристики знака: план вираження, план змісту. Знак, напівзнак. Субзнаковий, знаковий і суперзнаковий рівні мови. Найменші мовні одиниці і знак (*фонема, морфема, слово, речення*).
- 2.6. Мовлення
- 2.6.1. Фізіологічні механізми мовлення. Форми вираження слова. Слово почуте, слово побачене, слово вимовлене.
- 2.6.2. Периферійний (голосовий) апарат мовлення, його будова. Дихальний, голосовий, артикуляційний. Активні, пасивні органи мовлення : рухомі (*язик, губи, нижня щелепа, м'яке піднебіння, язичок*); нерухомі (*зуби, альвеоли, тверде піднебіння, задня стінка зів, верхня щелепа, порожнина носа*).
- 2.7. Види мовлення
- 2.7.1. Зовнішнє мовлення : усне (монолог, діалог, полілог), писемне.
- 2.7.2. Внутрішнє мовлення.
- 2.8. Мова як засіб спілкування
- 2.8.1. Функції, форми й засоби спілкування. Класифікації функцій спілкування : *інформаційно-комунікативна, регулятивно-комунікативна, афективно-комунікативна*.
- 2.8.2. Аспекти спілкування (комунікативний, інтерактивний, перцептивний) та їхні особливості.
- 2.8.3. Поняття комунікативного бар'єру. Авторитет, уникнення, нерозуміння.
- 2.8.4. Вербальна і невербальна комунікація. Словесне спілкування, кінесика, паралінгвістика, проксеміка.

2.9. Мова і суспільство

2.9.1. Соціальна функція мови : *комунікація, соціалізація, ідентифікація.*

2.9.2. Державна мова, мовна політика.

2.9.3. Мова як загальнонародне явище.

2.9.4. Характерні риси взаємодії мови та культури: культурні концепти, мовні табу, мовні ритуали.

2.9.5. Мова та ідентичність. Види ідентичності (етнічна, соціальна, індивідуальна).

3. СИСТЕМНО-СТРУКТУРНА ОРГАНІЗАЦІЯ МОВИ

3.1. Фонетична система мови

3.1.1. Три аспекти вивчення звуків (*акустичний, артикуляційний, функційний*).

3.1.2. Принципи класифікації голосних та приголосних звуків. Звук і фонема.

3.1.3. Фонемі в парадигматиці й синтагматиці (опозиції фонем, фонологійні класи).

3.1.4. Фонетичне членування мовленнєвого потоку (фраза, синтагма, фонетичне слово, склад, звук). Наголос. Інтенація.

3.1.5. Фонетичні закони. Фонетичні зміни. Комбінаторні звукові зміни (акомодація, асиміляція, дисиміляція, метатеза). Позиційні звукові зміни (редукція, протеза).

3.1.6. Фонетична й фонематична транскрипція. Транслітерація.

3.2. Лексико-семантична система мови

3.2.1. Слово, поняття, концепт. Лексико-семантичні варіанти слова. Типи мотивації лексичних одиниць (*фонетична, морфологічна, етимологічна, семантична*).

3.2.2. Мовна семантика. Семантика й референція. Типи значень : лексичне та граматичне значення слова. Денотативне й конотативне значення слова. Стилїстичний компонент значення. Розвиток значення слова : розширення, звуження, меліоризація, зниження (пейорація), метафоричне перенесення, метонімічне перенесення, евфемізація.

3.2.3. Полісемія слова. Синоніми. Антоніми. Омоніми. Пароніми. Поняття семантичного поля.

3.2.4. Функційна диференціація лексики. Стилїстична диференціація: книжна лексика, розмовна, нейтральна. Соціальна й територіальна диференціація : *професійна лексика (терміни); жаргонізми, арготизми, сленгізми, діалектизми.*

Активна й пасивна лексика (*неологізми, okazіоналізми, історизми, архаїзми*).

3.2.5. Етимологія. Типи лексики за походженням (питомі й запозичені слова). Асиміляція запозичень: фонетична адаптація; граматична та лексична асиміляція.

3.2.6. Фразеологія. Класифікація фразеологізмів: за структурою, за семантичним принципом, за походженням, за функцією. Синонімія та антонімія фразеологізмів.

3.2.7. Лексикографія. Типи словників. Основні концепції укладання словників. Структура словникової статті.

3.3. Граматична система мови

3.3.1. Морфеміка і дериватологія

3.3.1.1. Морфемна будова слова. Види та варіанти морфем. Формотвірні / словотвірні афікси. Основа слова. Похідні й непохідні основи. Словотвірна пара (*похідне і твірне слово*).

3.3.1.2. Способи творення слів. Морфологічні способи творення слів: афіксальні та неафіксальні (*композиція, юкстапозиція, аббревіація*).

Неморфологічні способи творення слів : *лексико-синтаксичний, лексико-семантичний, морфолого-синтаксичний (конверсія)*.

3.3.2. Морфологія

3.3.2.1. Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія. Способи вираження граматичних значень через афікси: флексія, суфікс, постфікс, префікс, інтерфікс.

3.3.2.2. Аглютинація і фузія. Аналітичні граматичні засоби: службові слова, порядок слів, інтонація. Синтетичні граматичні способи: внутрішня флексія, редуплікація, суплетивізм, синтаксичне словоскладання, наголос.

3.3.2.3. Частини мови як лексико-граматичні класи слів. Принципи виокремлення частин мови.

Іменник як частина мови. Граматичні категорії іменника (рід, число, відмінок). Лексико-граматичні розряди іменника (власні / загальні назви; істоти / неістоти; конкретні / абстрактні назви; збірні / речовинні).

Прикметник як частина мови. Граматичні категорії прикметника (рід, число, відмінок). Лексико-граматичні розряди прикметника (якісні, відносні, присвійні). Ступенювання прикметників.

Числівник як частина мови. Класифікація числівників за семантичним принципом.

Займенник як частина мови. Розряди займенників.

Дієслово як частина мови. Особові й неособові форми дієслова. Морфологічні категорії дієслова (вид, перехідність / неперехідність, стан, спосіб, час, особа, рід, число). Синтаксичні ролі дієслова.

Прислівник як частина мови. Розряди прислівників за значенням. Ступенювання прислівників.

Службові частини мови.

Прийменник : розряди та функції. *Сполучник*: розряди і функції.

Частка : розряди й функції.

Вигук та звуконаслідувальні слова.

3.3.3. Синтаксис

3.3.3.1. Типи синтаксичного зв'язку: сполучниковий (сурядний, підрядний) / безсполучниковий. *Форми підрядного зв'язку: узгодження, керування, прилягання.*

3.3.3.2. Словосполучення. Критерії класифікації словосполучень (за формою зв'язку, за будовою, за морфологічним принципом).

3.3.3.3. Типи простих речень за метою висловлювання, за структурою (*односкладні / двоскладні, поширені / непоширені, повні / неповні*).

3.3.3.4. Актуальне членування речення : поняття теми й реми.

3.3.3.5. Типологія складних речень (*складносурядні, складнопідрядні, безсполучникові, багатокomпонентні з різними видами зв'язку*).

3.3.3.6. Способи та засоби поєднання речень у тексті: ланцюжковий і паралельний зв'язки компонентів.

3.3.3.7. Поняття когезії й когерентності.

4. СТИЛІСТИКА

4.1. Стилістика як галузь мовознавства.

Розділи стилістики та їхні завдання.

4.1.1. Об'єкт і предмет стилістики.

4.1.2. Загальна стилістика: мета й завдання.

4.1.3. Стилістика мови як розділ про стилі мови.

4.1.4. Стилістика мовлення як розділ про семантичні, експресивно-стилістичні особливості мовлення в його усній і писемній формах.

4.1.5. Стилістика художньої літератури як розділ про специфічні особливості літературного напряму та індивідуальні особливості стилю письменника чи твору.

4.1.6. Функційна стилістика: мета й завдання.

4.2. Функційні стилі та їхня класифікація.

4.2.1. Поняття функційного стилю і підстилю.

4.2.2. *Офіційно-діловий стиль.* Сфера застосування офіційно-ділового стилю. Становлення й розвиток офіційно-ділового стилю. Норми офіційно-ділового стилю. Ознаки : документальність, стабільність, стислість, чіткість, стандартизованість вислову, регламентованість тексту.

Кліше, штампи, канцеляризми. Підстилі офіційно-ділового стилю.

4.2.3. *Науковий стиль*. Ознаки наукового стилю : об'єктивність, логічність, узагальненість, однозначність, лаконічність, аргументованість, точність.

4.2.4. *Публіцистичний стиль*. Головні сфери реалізації сучасного публіцистичного стилю. Ознаки публіцистичного стилю: поєднання логічності доказів, точності висловлювання положень з емоційно експресивною образністю використання художніх засобів; доступність; спрямованість на широку аудиторію; інформативність.

4.2.5. *Розмовний стиль*. Головні сфери реалізації розмовного стилю. Ознаки розмовного стилю: спонтанність, безпосередність, невербальні засоби спілкування (міміка, жести), емоційність, використання вигуків, звертань, неповних речень.

4.2.6. *Художній стиль*. Головні сфери реалізації художнього стилю. Ознаки художнього стилю: образність, поетичність, естетика мовлення, експресія як інтенсивність вираження, зображальність, поєднання конкретно-чуттєвого живописання з інтелектуалізмом. Засоби образності.

4.3. Жанрова диференціація

4.3.1. Поняття жанру в стилістиці.

4.3.2. Жанри офіційно-ділового стилю: закон, постанова, договір, меморандум, протокол, заява, резюме, автобіографія, діловий лист.

4.3.3. Жанри наукового стилю: монографія, стаття, тези, рецензія, анотація, доповідь, лекція.

4.3.4. Жанри публіцистичного стилю: стаття, замітка, репортаж, нарис, фейлетон, есе.

4.3.5. Жанри розмовного стилю: бесіда, промова (вітальна, застільна, поминальна).

4.3.6. Жанри художнього стилю: епічні (роман, сага, повість, оповідання, новела), ліричні (вірш, поема, балада), драматичні (трагедія, комедія, драма).

4.4. Стилiстичні ресурси (засоби) мови.

4.4.1. Поняття про тропи та фігури.

4.4.2. Фонетичні засоби стилістики: алітерація, асонанс, анафора, епіфора, звуконаслідування, фонетичний повтор, рима.

4.4.3. Лексичні засоби стилістики: алегорія, метафора, персоніфікація, метонімія, епітет, синекдоха, порівняння, оксиморон, гіпербола, літота, табу та евфемізми, іронія, сарказм, гротеск.

4.4.4. Синтаксичні засоби стилістики: антитеза, парцеляція, градація, інверсія, паліндром, акростих, параномазія, синтаксичний повтор, риторичне

питання, риторичне звертання, еліпсис, багатосполучниковість, безсполучниковість, період.

4.5. Стилїстика тексту

4.5.1. Композиційно-стилїстичнї особливостї тексту.

4.5.2. Дискурс як комунїкативно-стилїстичне явище.

ПРИКЛАД ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Якими ознаками характеризують кожен частину мови як лексико-граматичний клас слів ?

Спільністю загальнокатегорійного значення, морфологічних категорій, системи форм словозміни і словотворення, синтаксичних функцій

Спільністю морфологічних категорій, системи словотворення, своєрідність морфемного складу, синтаксичних функцій, акцентуації

Системи форм словозміни і словотворення, уподібнення, своєрідність морфемного складу, синтаксичних і стилістичних функцій

Спільністю загальнокатегорійного значення, морфологічних категорій, системи форм словозміни і словотворення, асимілятивних процесів

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ І ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ВСТУПНИКІВ

Проведення вступного фахового іспиту здійснюється шляхом тестування за допомогою системи дистанційної освіти.

Загальна кількість тестових завдань – 300.

Для проходження тестування методом випадкової вибірки система генерує 140 завдань, які і є безпосередньо випробувальним тестом.

Кожне завдання містить чотири варіанти відповідей, серед яких лише одна правильна.

Оцінювання відповідей здійснюється алгоритмом програми Moodle згідно структури оцінки. Результати фахового вступного випробування оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів.

Особи, які набрали менше, ніж 100 балів, позбавляються права участі в наступному вступному випробуванні та в конкурсі.

Структура оцінки

Тестовий бал	Бал за шкалою 100–200
35	100
36	101
37	102
38	103
39	104
40	105
41	106
42	107
43	108
44	109
45	110
46	111
47	112
48	113,5
49	115
50	116,5
51	118
52	119,5
53	121
54	122,5
55	124
56	125,5
57	127
58	128,5
59	130
60	131,5

Тестовий бал	Бал за шкалою 100–200
71	148
72	149
73	150
74	151
75	152
76	153
77	154
78	155
79	156
80	157
81	158
82	159
83	160
84	161
85	162
86	163
87	164
88	165
89	166
90	167
91	168
92	169
93	170
94	171
95	172
96	173

Тестовий бал	Бал за шкалою 100–200
107	183,5
108	184
109	184,5
110	185
111	185,5
112	186
113	186,5
114	187
115	187,5
116	188
117	188,5
118	189
119	189,5
120	190
121	190,5
122	191
123	191,5
124	192
125	192,5
126	193
127	193,5
128	194
129	194,5
130	195
131	195,5
132	196

61	133
62	134,5
63	136
64	137,5
65	139
66	140,5
67	142
68	143,5
69	145
70	146,5

97	174
98	175
99	176
100	177
101	178
102	179
103	180
104	181
105	182
106	183

133	196,5
134	197
135	197,5
136	198
137	198,5
138	199
139	199,5
140	200

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вступ до мовознавства : підручник / М. П. Кочерган – 3-тє вид., стер. Київ : Академія, 2014. 304 с.
2. Вступ до мовознавства : підручник / О. І. Голубовська. Київ : Академія, 2016. 320 с.
3. Горпинич В. О. Морфологія української мови: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : ВЦ «Академія», 2004. 336 с.
4. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія [автори: І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Загнітко, С. О. Соколова; за ред. К. Г. Городенської]. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
5. Дудик П. С., Прокопчук Л. В. Синтаксис української мови : підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 384 с.
6. Дудик П. С. Стилїстика української мови : навчальний посїбник. Київ : Академія, 2005. 368 с.
7. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфемїка. Словотвір. Морфологія. Підручник. 2-е видання, доповнене. Київ : Видавничий Дїм «Слово», 2010. 328 с.
8. Пономарїв О. Д. Стилїстика сучасної української мови: підручник. 3-тє вид., пере- роб. і доповн. Тернопїль : Навчальна книга – Богдан, 2000. 248 с.
9. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та їн. / за ред. А. П. Грищенка. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Вища школа, 1997. 492 с.
10. Сучасна українська літературна мова : Підручник. За ред. М. Я. Плющ. 7-ме вид., стер. Київ : Вища шк., 2009. 430 с.
11. Сучасна українська мова: Морфологія: підручник / Л. А. Алексїєнко, О. М. Зубань, І. В. Козленко; за ред. А. К. Мойсїєнка; Київ. нац. ун-т їм. Т. Шевченка. Київ : Знання, 2013. 524 с.
12. Сучасна українська літературна мова (їменник, прикметник, числївник, займенник): навч. посїб. для здобувачїв першого (бакалаврського) рївня вищої освїти зї спеціальностї 035 Фїлологія 035.01 Українська мова та література та спеціальностї 014 Середня освїта 014.01 Українська мова і література Уклад. В. П. Олексєнко, В. В. Розгон. Херсон, Івано-Франківськ, 2024. 196 с. *(Рекомендовано вченою радою Херсонського державного університету (протокол № 12 від 26.02.2024р.)*
https://library.udpu.edu.ua/library_files/Suchasna_ukrainska_literaturna_mova.pdf

Інформаційні ресурси

1. www.nduv.gov.ua – веб-сторінка бібліотеки ім. В.Вернадського.
2. <http://krytyka.kiev.ua> – Журна «КРИТИКА» (інформація про новий український правопис, термінологічні та інші проблеми сучасної української мови);
3. <http://www.geocities.com/ukrexlibris/> – Україномовний сайт про сучасну українську мову;
4. <http://www.msu.kharkov.ua/tc/> – Галузевий термінологічний центр;
5. <http://www.mova.info> – Лінгвістичний портал
6. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm> – Енциклопедія «Українська мова»